Lieta Nr.C32179317
Lietvedības Nr.CA-0717-19/1
ECLI:LV:RAT:2019:0415.C32179317.6.S

S P R I E D U M S
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
Rīgā 2019.gada 15.aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija
šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Madara Ābele,
tiesnese Gunta Ozoliņa,
tiesnesis Valdis Vazdiķis,
ar tiesas sēdes sekretāri Elīnu Ezerrozi,
piedaloties SIA "/Nosaukums A/" pilnvarotam pārstāvim /pers. A/, /pers. B/ pilnvarotam pārstāvim zvērinātam advokātam Marekam Šīrantam,
izskatīja atklātā apelācijas instances tiesas sēdē civillietu SIA "/Nosaukums A/" prasībā pret /pers. B/ par konkurences atlīdzības un līgumsoda piedziņu un /pers. B/ pretprasībā pret SIA "/Nosaukums A/" par darba līguma atsevišķu punktu atzīšanu par spēkā neesošiem sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 21.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

2017.gada 8.februārī SIA "/Nosaukums A/" iesniegusi Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā prasību un vēlāk tās precizējumus pret /pers. B/ par konkurences atlīdzības un līgumsoda piedziņu.

SIA "/Nosaukums A/", pamatojoties uz Darba likuma 3.pantu, 31.panta pirmo daļu, 40., 49. un 84.pantu, Konkurences likuma 18.panta pirmo, otro daļu un trešās daļas 4.punktu, 18.[1] pantu, Civillikuma l. un 1587.pantu, 1716.panta pirmo un otro daļu, 1717.pantu, Fizisko personu datu aizsardzības likuma 1., 6.pantu, 10.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, lūdz piedzīt no /pers. B/ 3 344,57 *euro*, kas sastāv no izmaksātās konkurences atlīdzības 344,57 *euro* un līgumsoda 3 000 *euro* un tiesas izdevumus, kā arī noteikt prasītājam tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no atbildētāja likumiskos nokavējuma procentus.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2012.gada 15.maijā prasītājs un atbildētājs noslēdza rakstveida Darba līgumu Nr./Numurs A/, ar kuru prasītājs pieņēma atbildētāju darbā par automehāniķi ar darba algu Ls 200 jeb 284,57 *euro* mēnesī.

Ar 2013.gada 14.decembra vienošanos darbinieka atalgojums noteikts 320 *euro* mēnesī. Ar 2014.gada 30.decembra vienošanos darbinieka atalgojums noteikts 375 *euro* mēnesī.

Noslēdzot darba līgumu, puses Darba līguma 3.6. punktā vienojušās, ka lai neradītu konkurenci prasītāja komercdarbībai (uzņēmējdarbībai), atbildētājs divus gadus pēc darba attiecību ar prasītāju izbeigšanās nebūs tiesīgs Latvijas Republikas, Lietuvas Republikās un Igaunijas Republikas teritorijā veikt profesionālu darbību vai strādāt darbu cita darba devēja labā, kas var radīt vai veicināt konkurenci prasītāja komercdarbībai (uzņēmējdarbībai), kā arī apņemas neizmantot jebkādu informāciju, kas iegūta ar darba līgumu nodibināto darba attiecību ietvaros, nestāties darba attiecībās uzņēmumā, kas darbojas transportlīdzekļu un/vai to detaļu un piederumu tirdzniecības, apkopes, remonta, iznomāšanas un/vai līzinga sfērā, neautorizētos automobiļu servisos, nepiedalīties šāda uzņēmuma dibināšanā, nekļūt par šāda uzņēmuma dalībnieku, nesniegt uzņēmumam vai uzņēmējam (komersantam) ar kādu no šiem darbības virzieniem saistītas profesionālās konsultācijas.

Darba līguma 3.6.punktā minētās konkurences ierobežojuma ievērošanai prasītājs maksā atbildētājam ikmēneša atlīdzību Ls 10 jeb 14,23 *euro* apmērā. Darbiniekam darba līguma darbības pirmajos 24 mēnešos katru mēnesi līdz 15.datumam tiek maksāti Ls 10 jeb 14,23 *euro*. Katrs maksājums atbilst atlīdzībai par vienu konkurences ierobežojuma ievērošanas mēnesi pēc darba līguma izbeigšanas.

2013.gada 14.decembrī prasītājs un atbildētājs vienojušies izteikt darba līguma jaunā redakcijā, ar kuru par darba līguma 3.6.punktā minēto konkurences ierobežojumu ievērošanu prasītājs apņēmies maksāt atbildētājam ikmēneša atlīdzību 15 *euro* apmērā.

Puses vienojušās, ja atbildētājs pārkāps darba līguma 3.6. punktā minēto vienošanos par konkurences ierobežojumu, prasītājs ir tiesīgs piedzīt no atbildētāja visu izmaksāto ikmēneša atlīdzības summu, kā arī līgumsodu 24 atbildētāja ar darba līguma noteikto darba algu apmērā. Puses vienojās, ka atbildētājs ir atbildīgs par darba līguma noteikumu pārkāpšanu, kā arī par prasītājam nodarītajiem zaudējumiem.

2015.gada 9.janvārī atbildētājs iesniedzis prasītājam darba līguma uzteikumu. Darba tiesiskās attiecības izbeigtas 2015.gada 9.februārī saskaņā ar Darba likuma 100.panta pirmās daļas 1.punktu.

Atbildētājs pēc darba tiesisko attiecību pārtraukšanas un pirms izbeidzas darba līguma 3.6.punktā noteiktais termiņš tika nodarbināts SIA "/Nosaukums B/". SIA "/Nosaukums B/" darbības veids ir automobiļu apkope un remonts.

Divu gadu laikā pēc darba tiesisko attiecību pārtraukšanas ar prasītāju, atbildētājs uzsācis darba attiecības SIA "/Nosaukums B/" un sniedza tā klientiem darba līguma 3.6.punktā norādītos pakalpojumus.

Atbildētājs pārkāpis darba līgumā 3.6.punktā noteikto ierobežojumu un prasītājs īsteno ar darba līguma 3.8.punktā piešķirtās tiesības pieprasīt no atbildētāja visu izmaksāto ikmēneša atlīdzības summu, kā arī līgumsodu.

Atbildētājam jāatmaksā prasītājam izmaksātā ikmēneša atlīdzība 344,57 *euro* un līgumsods 24 atbildētāja darba algu apmērā.

Atbildētāja darba alga uz darba tiesisko attiecību pārtraukšanas brīdi bija 375 *euro*. Prasītājam ir tiesības pieprasīt no atbildētāja līgumsodu 9 000 *euro*, kurš pamatojoties uz Civillikuma 1., un 1717.pantu, tiek samazināts līdz 3 000 *euro*.

2017.gada 7.aprīlī atbildētājs iesniedzis paskaidrojumus un 2017.gada 22.novembrī pretprasību, kurā lūdz atzīt par spēkā neesošu 2012.gada 15.maija Darba līguma 3.6., 3.7., 3.8. un 3.9. punktos ietverto vienošanos par konkurences ierobežojumiem.

Atbildētājs kā darba ņēmējs nodarbojies vienīgi ar /Nosaukums A/ automašīnu apkopi un remontu.

Apstāklis, ka atbildētājs veica darba pienākumus citā firmā nenozīmē, ka ir pārkāpti konkurences ierobežojumi. Darba līgums paredz darbiniekam

veikt darbības, kuras var kaitēt SIA „/Nosaukums A/". Darbinieks uzskata, ka šādās situācijās ir jābūt kaitīgām sekām, kas iestājušās šādu darbību rezultātā.

Konkurences ierobežošanas kompensācija Ls 10 jeb 15 *euro* mēnesī, kas ir 4-5% apmērā no darba algas, nav samērīga, lai ierobežojumu varētu attiecināt uz visu transportlīdzekļu apkopes un remonta sfēru. Konkurences ierobežojumu varētu attiecināt uz tādiem komersantiem, kuri ir tiešie konkurenti SIA "/Nosaukums A/" un specializējušies tikai un vienīgi /Nosaukums A/ automašīnu apkopē un remontā.

No lietas materiāliem neizriet un nav konstatējama atbildētāja veikta darbība, kura radījusi vai veicinājusi konkurenci.

Pušu vienošanās sastādīta pretēji Latvijas Republikas Satversmē nostiprinātajām cilvēka pamattiesībām brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējam un kvalifikācijai. Prasītājs nav izmaksājis darbiniekam atbilstošu ikmēneša atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu.

2017.gada 13.decembrī prasītāja iesniegusi paskaidrojumus par pretprasību. Prasītāja neatzīst pretprasību. Darba līguma noslēgšanas dienā, līguma darbības laikā un arī līdz brīdim, kad prasītājs vērsās tiesā, atbildētājam nebija iebildumu pret strīdus vienošanos.

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 21.septembra spriedumu apmierināta SIA "/Nosaukums A/" prasība pret /pers. B/ par konkurences atlīdzības un līgumsoda piedziņu. /pers. B/ pretprasība pret SIA "/Nosaukums A/" par darba līguma atsevišķu punktu atzīšanu par spēkā neesošiem noraidīta, piedzenot no atbildētāja par labu prasītājam konkurences atlīdzību 344,57 *euro*, līgumsodu 3 000 *euro*, tiesas izdevumus – valsts nodevu 368,52 *euro*, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 *euro* un kancelejas nodevu 4,27 *euro*.

Pirmās instances tiesa norādījusi, ka Satversmes 116.pantā paredzēts, ka personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 106.pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos. Atbildētāja tiesību ierobežojumu nosaka Darba likuma 84.pants.

Saskaņā ar Darba likuma 84.panta pirmo daļu un tās apakšpunktiem un otro daļu, darbinieka un darba devēja vienošanās par darbinieka profesionālās darbības ierobežojumu (konkurences ierobežojums) pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās ir pieļaujama vienīgi tad, ja minētā vienošanās atbilst šādām pazīmēm: 1) tās mērķis ir aizsargāt darba devēju no tādas darbinieka profesionālās darbības, kas var radīt konkurenci darba devēja komercdarbībai, ņemot vērā darbinieka rīcībā esošo darba devēja aizsargājamo informāciju; 2) konkurences ierobežojuma termiņš nav ilgāks par diviem gadiem, skaitot no darba tiesisko attiecību izbeigšanās dienas; 3) attiecībā uz visu konkurences ierobežojuma laiku tā paredz darba devēja pienākumu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās maksāt darbiniekam atbilstošu ikmēneša atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu.

Konkurences ierobežojums var attiekties tikai uz to darbības jomu, kurā darbinieks tika nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā.

Saskaņā ar Darba likuma 84.panta trešo daļu vienošanās par konkurences ierobežojumu nav spēkā, ciktāl tā atbilstoši konkurences ierobežojuma veidam, apmēram, vietai un laikam, kā arī ņemot vērā darbiniekam izmaksājamo atlīdzību, uzskatāma par netaisnīgu darbinieka turpmākās profesionālās darbības ierobežojumu.

Tiesa nav konstatējusi, ka pielīgtais ierobežojums pārsniegtu to darbības jomu, kurā darbinieks tika nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā. No lietas materiālos esošajiem pierādījumiem tiesa nav varējusi konstatēt, ka prasītāja darbības joma būtu saistāma tikai un vienīgi ar /Nosaukums A/ automašīnu apkopi un remontu.

Atbildētājs, pieņemot kompensāciju tādā apmērā un kārtībā, kāda tā tika noteikta ar līgumu, ir labprātīgi piekritis pildīt viņam ar līgumu uzliktos konkurences ierobežojuma noteikumus un šāda vienošanās ir atbildusi pušu gribai.

Lietas izskatīšanas gaitā noskaidrots, ka atbildētājs nav izteicis nekādas pretenzijas par minētā līguma konkurences ierobežošanas noteikumiem, tostarp kompensācijas apmēru, ne pie šā līguma noslēgšanas, ne tā grozīšanas, ne arī izbeidzot darba attiecības, kas, pēc tiesas ieskatiem, arī ir vērtējams kā viņa labprātīga piekrišana šiem strīdus nosacījumiem.

Tiesa nav konstatējusi, ka pielīgtais konkurences ierobežojums būtu uzskatāms par netaisnīgu darbinieka turpmākās profesionālās darbības ierobežojumu.

Ar lietā iegūtajiem pierādījumiem to kopsakarā apstiprinājies, ka pielīgtajā konkurences ierobežojuma termiņā atbildētājs ir uzsācis darba tiesiskās attiecības SIA "/Nosaukums B/", kura darbības veids tāpat kā SIA "/Nosaukums A/" darbības veids ir automobiļu apkope un remont.

Atbildētājs ir pārkāpis viņam noteiktos konkurences ierobežošanas noteikumus, kas noteikti darba līguma Nr. /numurs A/ punktā Nr. 3.6.

Tiesa atzinusi, ka, pamatojoties uz darba līguma 3.8. un 3.9.punktu, no atbildētāja par labu prasītājam piedzenama izmaksātā konkurences atlīdzība 344,57 *euro* apmērā.

Vienošanās par konkurences ierobežojumu neietekmē darbinieka tiesisko stāvokli darba attiecību laikā un tā attiecas uz laika posmu pēc darba attiecību pārtraukšanas. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka vienošanās par konkurences ierobežojumu ir darba līguma noteikums. Tas pēc būtības ir patstāvīgs līgums, kas var tikt noslēgts gan atsevišķa līguma veidā, gan atsevišķu punktu veidā iekļauts darba līgumā, kā tas ir šajā gadījumā. Tā kā konkurences ierobežojums pēc būtības ir patstāvīgs līgums, tam kā saistību pastiprināšanas līdzekli izpildes nodrošināšanai var pievienot arī līgumsodu.

Izvērtējot līgumsoda apmēru un ņemot vērā, ka prasītājs to ievērojami samazināja, tiesa atzinusi, ka līgumsoda apmērs ir atbilstošs veiktā pārkāpuma raksturam.

Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedzis /pers. B/ pārstāvis zvērināts advokāts Mareks Šīrants, pārsūdzot to pilnā apmērā.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka līguma satura izvēles brīvība sniedzās tiktāl, ciktāl šo līguma brīvības principu neierobežo likuma imperatīvās normas.

Atbildētāja ieskatā sakarā ar minēto jāatzīmē līguma brīvības principa ierobežojums, kurš noteikts ar Darba likuma 84.pantā iekļautajām imperatīvajām normām, kuras bija jārespektē prasītājam kā ekonomiski stiprākajam līgumpartnerim darba tiesiskajās attiecībās ar atbildētāju.

Darba likuma 84.pantā noteikti obligāti priekšnoteikumi, kurus neizpildot vienošanās par konkurences ierobežojumu nav spēkā. Viens no šādiem priekšnoteikumiem ir noteikts Darba likuma 84.panta pirmās daļas 3.punktā, kurā noteikts, ka attiecībā uz visu konkurences ierobežojuma laiku tā paredz prasītāja kā darba devēja pienākumu maksāt atbildētājam kā darbiniekam atbilstošu ikmēneša atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu. Sankcija par šīs imperatīvās tiesības normas pārkāpšanu ir noteikta Darba likuma 84.panta trešajā daļā, kurā noteikts, ka vienošanās par konkurences ierobežojumu nav spēkā, ciktāl tā atbilstoši konkurences ierobežojuma veidam, apmēram, vietai un laikam, kā arī ņemot vērā darbiniekam izmaksājamo atlīdzību, uzskatāma par netaisnīgu darbinieka turpmākās profesionālās darbības ierobežojumu.

Atbildētājs pirmās instances tiesas sēdē paudis viedokli, ka ikmēneša atlīdzība par konkurences ierobežojumu sākotnēji Ls 10 mēnesī, pēc vienošanās grozījumiem 15 *euro* mēnesī nav uzskatāma par atbilstošu ikmēneša atlīdzību Darba likuma 84.panta izpratnē. Minētā atlīdzība sastāda tikai 5%, bet vēlāk vēl mazāk procentus no darba algas.

Pirmās instances tiesa atstājusi bez ievērības atbildētāja atsauci uz Augstākās *tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 9. janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-6*.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka darbinieks ir vājākā un neaizsargātākā puse, kas ir īpaši jāaizsargā *(sk. Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr.2004-10-01 9.3.1 .punktu*). Savukārt civillietā Nr. SKC-1940/2014 Augstākās tiesas Civillietu departaments ir atzinis, ka strīdos, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām darbinieks uzskatāms par vājāko pusi, jo tam salīdzinājumā ar darba devēju ir grūtāk pierādīt sava prasījuma pamatotību. Tāpēc prasībās par atjaunošanu darbā ir "apgrieztās pierādīšanas pienākums".

Atbildētāja ieskatā šajā lietā par atbilstošas atlīdzības noteikšanu par konkurences ierobežošanu nav pamats uzlikt pierādījuma nastu uz atbildētāja kā darbinieka pleciem.

Civillietas iztiesāšanas laikā prasītājs neapstrīdēja faktu, ka tieši prasītājs ir sastādījis darba līgumu Nr./numurs A/ un nav veicis kādu speciālu šī līguma izskaidrošanu atbildētājam kā darbiniekam.

Darba likuma 84.pantā pirmās daļas 1.punktā ietvertā tiesību norma imperatīvi neaprobežojas ar to, ka tiek konstatēts fakts, ka atbildētāja bijušais darba devējs un nākošais darba devējs konkurē konkrētajā tirgū, prasītājam papildus ir jāpierāda, ka atbildētājs ir veicis kādas konkrētas darbības kas var radīt prasītājam kādu kaitējumu minētajā konkurences ietvaros. Prasītāja pārstāvis tiesas sēdē izteica pieņēmumu, ka atbildētājs ir pārvilinājis prasītāja klientus pie jaunā darba devēja, ko apņēmās tiesas gaitā pierādīt un kas atbildētāja ieskatā būtu uzskatāms par prasītāja kaitējumu, taču tiesas sēdē tā arī nepierādīja šo faktu un atbildētājs neatzina faktu, ka būtu pārvilinājis prasītāja klientus pie sava jaunā darba devēja.

Atbildētājs pirmās instances tiesas sēdē lūdzis tiesu izvērtēt prasībā pieprasītā līgumsoda samērīgumu un atbilstību godīgai darījumu praksei atbilstoši Civillikuma 1717. un 1724.[1] pantam. Spriedumā nav tiesas vērtējuma līgumsoda apmēram, proti, tā atbilstība pārkāpuma raksturam. Prasītājs nav pierādījis, ka atbildētājam, strādājot pie jaunā darba devēja, tika nodarīts kaitējums, kurš būtu vērtējams 3000 *euro* apmērā.

Sakarā ar līgumsoda apmēra noteikšanu pirmās instances tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 5.panta sestās daļas prasības. Civillietā Nr.C35045806 kasācijas instance spriedumu atcēla daļā un nosūtīja civillietu jaunai izskatīšanai par līgumsoda noteikšanu Rīgas apgabaltiesā un Rīgas apgabaltiesa 2008.gada 19.novembrī taisīja spriedumu, kurš stājās spēkā 2009.gada 6.janvārī.

Pirmās instances tiesas sēdē atbildētājs norādījis uz Civillikuma 1.panta pārkāpumu. Prasītājs, iestrādājot konkurences ierobežojošus noteikumus, ir pieļāvis labas ticības pārkāpumu pretstādot sava pseido komercnoslēpuma aizsargāšanas interesi pret atbildētāja interesi gūt iztikas līdzekļus savai turpmākai dzīvei. Saprātīgam cilvēkam ir skaidrs, ka ar 10 Ls mēnesī nav iespējams izdzīvot divus gadus, ja speciālistam, kuram ir augstas automašīnu mehāniķa iemaņas, ir liegta iespēja strādāt jebkurā sabiedrībā, kas nodarbojas ar automašīnu detaļu un piederumu tirdzniecību, apkopes, remonta, iznomāšanas un/vai līzinga sfērā ne tikai Latvijā, bet arī Lietuvā un Igaunijā.

Pirmās instances tiesa nav izskatījusi atbildētāja pieteikto lūgumu par izdevumu advokāta palīdzības samaksai sakarā ar pretprasību.

Prasītāja rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norāda, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma.

Prasītāja uzskata, ka apelācijas sūdzība galvenokārt balstās uz atbildētāja pieņēmumiem un situācijas modelēšanu, ka atbildētājs neapzinājās darba līguma ietvertās vienošanās par konkurences ierobežošanu jēgu, nozīmi un saturu.

Prasītāja uzskata, ka pirmās instances tiesa pareizi noskaidroja lietas faktiskos apstākļus un devusi pareizu vērtējumu pierādījumiem, kas tika pārbaudīti tiesas sēdē, kā arī pareizi piemērojusi Darba likuma tiesību normas un judikatūru.

Pušu vienošanās, atbilstoši kurai tiek noteikts līgumsods par profesionālās darbības ierobežojuma pārkāpšanu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas, nav saistāma ar darbinieka stāvokļa pasliktināšanās/nepasliktināšanās vērtējumu pēc Darba likuma 6.panta, jo pēc būtības ir ārpus darba tiesiskajām attiecībām. To apliecina tas, ka šāda vienošanās sāk darboties pēc tam, kad savu spēku ir zaudējis attiecīgais darba līgums un reizē ar to persona - savu darbinieka statusu. Vadoties no prezumpcijas, ka iekļaujot Darba likumā 84.pantu, likumdevējs ir darbojies ar noteiktu nolūku, atzīstams, ka tas saprātīgi ir pieļāvis arī saistību pastiprinošu līdzekļu piemērošanu (*Sk. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 4.jūnija spriedumu lietā Nr. SKC-377/2008*).

Atbildētājs apelācijas sūdzībā nepamatoti atsaucies uz *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2008.gada 9.janvāra spriedumu civillietā Nr. SKC-6/2008*, jo konkrētajā lietā ir atšķirīgi lietas apstākļi.

Prasītāja uzskata, ka pirmās instances tiesa pareizi piemēroja Konkurences likuma 1.panta 6.punktu.

Atbildētājs nav konsekvents sava attieksmē pret prasību, jo vienlaicīgi gan neatzīst prasību pilnā apmērā un pretprasībā lūdz atzīt par spēkā neesošiem darba līgumā ietverto vienošanos par konkurences ierobežojuma noteikumiem, uzskata prasītāja saskaņā ar vienošanos veiktos maksājumus par darba algu, gan norāda kā tiesai būtu pamats piedzīt līgumsodu.

Prasītāja uzsver, ka judikatūra ir nostiprinātas atziņas, kas izslēdz Civillikuma 1.panta noteikumu formālo piemērošanu pušu strīdam. *Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2008. gada 4.jūnija spriedumā lietā Nr. SKC - 377/2008* norādīts, ka "vienošanās par konkurences ierobežojumu neietekmē darbinieka tiesisko stāvokli darba attiecību pastāvēšanas laikā, bet attiecas uz laika posmu pēc darba attiecību pārtraukšanas".

Pirmās instances tiesa pamatoti nav atlīdzinājusi atbildētājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus advokāta juridiskās palīdzības samaksai, jo pretprasība tika noraidīta.

Apelācijas instances tiesas sēdē /pers. B/ pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Mareks Šīrants pretprasību un apelācijas sūdzību uzturēja, bet prasību neatzina. Papildus paskaidroja, ka pirmās instances tiesa nav analizējusi argumentus saistībā ar Civillikuma 1.pantu, proti, kuras no līdzēju interesēm ir svarīgākas. Viena puse aizsargājusi komercnoslēpumu, bet otra puse izdzīvo ar tām iemaņām ko dzīves gaitā ir guvis. Uzskata, ka skaidrojams, kāds kaitējums ir nodarīts. Veicama darba devēju salīdzināšana. Šāds ierobežojums būtu paredzams starp diviem lieliem uzņēmumiem. Darba likuma 84.panta jaunā redakcija papildina nosacījumus konkurences ierobežojumam.

Apelācijas instances tiesas sēdē SIA "/Nosaukums A/" pilnvarotais pārstāvis /pers. A/ pretprasību un apelācijas sūdzību neatzina, prasību uzturēja. Papildus paskaidroja, ka atbildētājs ir negodprātīgs. Atbildētājs izsaka alternatīvus iebildumus. Darbinieks uzteica darba līgumu brīvprātīgi un nodibināja jaunas darba attiecības. Vienošanās par konkurences ierobežojumu netiek vērtēta saskaņā ar Darba likuma noteikumiem. Šobrīd prasīt pārskatīt Darba līguma noteikumus nav tiesiska pamata. Prasītājs jau ir veicis līgumsoda samazinājumu. Atbildētāja paskaidrojumi faktiski norāda uz to, ka darbinieks apstrīd vienošanās punktus, bet uzskata, ka ir pamats paturēt kompensāciju. Uzskata, ka Darba likuma 84.panta jaunā redakcija nav piemērojama, jo ņems vērā līguma noslēgšanas laiks.

Motīvu daļa

Tiesas kolēģija, noklausījusies prasītājas un atbildētāja pārstāvju paskaidrojumus, izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, pārbaudījusi pierādījumus un novērtējusi tos kopumā, atzīst, ka apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un daļēji apmierināma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Ņemot vērā, ka pirmās instances tiesas spriedums pārsūdzēts pilnā apjomā, apelācijas kārtībā tiek izskatīta SIA "/Nosaukums A/" prasība pret /pers. B/ par konkurences atlīdzības 344,57 *euro* un līgumsoda 3000 *euro* piedziņu, kā arī /pers. B/ pretprasība pret SIA "/Nosaukums A/" par darba līguma atsevišķu punktu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai daļā, ar kuru apmierināta SIA "/Nosaukums A/" prasība par

konkurences atlīdzības piedziņu 344,57 *euro* un noraidīta /pers. B/ pretprasība pret SIA "/Nosaukums A/" par darba līguma atsevišķu punktu atzīšanu par spēkā neesošiem. Šajā daļā pirmās instances tiesas sprieduma motivācija ir pietiekama un atzīstama par pareizu.

Tiesas kolēģija nav konstatējusi pamatu pievienoties pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai daļā, ar kuru pilnībā apmierināta SIA "/Nosaukums A/" prasība par līgumsoda piedziņu 3000 *euro*. Tiesas kolēģijas ieskatā pirmās instances tiesa noteikusi atbildētājam veikt samaksu par apjomīgu līgumsodu, kurš ir nesamērīgs salīdzinājumā ar konkurences ierobežojuma noteikumiem un darbiniekam izmaksājamo atlīdzības apmēru.

Tiesas kolēģija konstatējusi pamatu SIA "/Nosaukums A/" prasības par konkurences ierobežojuma atlīdzības 344,57 *euro* piedziņu apmierināšanai, atzīstot apelācijas sūdzību šajā daļā par nepamatotu un noraidāmu.

Lietas izskatīšanas laikā noskaidrots, ka 2012.gada 15.maijā SIA "/Nosaukums A/" un /pers. B/ noslēguši Darba līgumu Nr. /numurs A/. Saskaņā ar Darba līgumu SIA "/Nosaukums A/" pieņēmusi /pers. B/ darbā par automehāniķi.

Lietā nav strīda par to, ka SIA "/Nosaukums A/" saimnieciskās darbības veids ir automobiļu apkope un remonts, automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana, automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība.

2012.gada 15.maija Darba līgumā puses vienojušās par ikmēneša darba algu Ls 200 mēnesī, kas atbilst 284,57 *euro*.

Saskaņā ar 2012.gada 15.maija Darba līguma grozījumiem ar 2013.gada 14.decembri darba alga noteikta 320 *euro* mēnesī, bet ar 2014.gada 30.decembri – 375 *euro*.

2012.gada 15.maija Darba līguma 3.6. punkts noteic, ka, lai neradītu konkurenci darba devēja komercdarbībai (uzņēmējdarbībai), darbinieks divus gadus pēc darba attiecību ar darba devēju izbeigšanās, nebūs tiesīgs Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas un Igaunijas Republikas teritorijā veikt profesionālu darbību vai strādāt darbu cita darba devēja labā, kuš var radīt vai veicināt konkurenci darba devēja komercdarbībai (uzņēmējdarbībai), kā arī apņemas neizmantot jebkādu informāciju, kas iegūta ar šo līgumu nodibināto darba attiecību ietvaros, nestāties darba attiecībās uzņēmumā, kas darbojas transportlīdzekļu un/vai to detaļu un piederumu tirdzniecības, apkopes, remonta, iznomāšanas un/vai līzinga sfērā, neautorizētos automobiļu servisos, nepiedalīties šāda uzņēmuma dibināšanā, nekļūt par šāda uzņēmuma dalībnieku nesniegt uzņēmumam vai uzņēmējam (komersantam) ar kādu no šiem darbības virzieniem saistītas profesionālās konsultācijas.

2012.gada 15.maija Darba līguma 3.7. punkts noteic, ka konkurences termiņš var tikt saīsināts ar darba devēja vienpusēju rakstveida paziņojumu jebkurā minētā termiņa dienā uz darbinieka pēdējo norādīto dzīvesvietas adresi vienu mēnesi pirms šāda termiņa pārtraukšanas.

Darba līguma 3.8.punkts noteic, ka par 3.6. punktā minēto konkurences ierobežojumu ievērošanu darba devējs maksā darbiniekam ikmēneša atlīdzību 10 *Ls* apmērā, izmaksājot to šā līguma darbības pirmajos divdesmit četros mēnešos, līdz katra mēneša 15. datumam maksājot 10 *Ls*, kur katrs šāds maksājums atbilst atlīdzībai par vienu konkurences ierobežojuma ievērošanas mēnesi pēc šā līguma darbības izbeigšanas.

2013.gada 14.decembra Vienošanos paredz, ka par 2012.gada 15.maija Darba līguma 3.6. punktā minēto konkurences ierobežojumu ievērošanu darba devējs maksā darbiniekam ikmēneša atlīdzību 15,00 *euro*.

2012.gada 15.maija Darba līguma 3.9. punkts noteic, ja darbinieks pārkāpj 3.6. punktā minēto vienošanos par konkurences ierobežojumu, darba devējs ir tiesīgs piedzīt no darbinieka visu izmaksāto ikmēneša atlīdzību summu, kā arī līgumsodu 24 darbinieka ar šo līgumu noteikto darba algu apmērā.

2015.gada 9.janvārī /pers. B/ iesniedzis SIA "/Nosaukums A/" Darba līguma uzteikumu un 2015.gada 9.februārī izbeigtas atbildētāja darba attiecības SIA "/Nosaukums A/".

Saskaņā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras un Valsts ieņēmuma dienesta sniegtajām ziņām 2016.gada 5.aprīlī /pers. B/ nodibinājis jaunas darba attiecības SIA "/Nosaukums B/".

SIA "/Nosaukums B/" darbības veids ir automobiļu apkope un remonts.

/pers. B/ darba tiesiskās attiecības SIA "/Nosaukums B/" nodibinājis pirms beidzies 2012.gada 15.maija Darba līgumā noteiktais divu gadu termiņš, kad darbinieks nedrīkst nodibināt darba tiesiskās attiecības ar citu uzņēmumu, kurš nodarbojas ar automobiļu apkopi un remontu.

Lietā nav strīda par to, ka /pers. B/ veica profesionālu darbību un strādāja darbu citas komercsabiedrības labā, kas radīja un veicināja konkurenci prasītāja komercsabiedrībai. /pers. B/ pirms darba tiesisko attiecību nodibināšanas nelūdza SIA "/Nosaukums A/" dot piekrišanu darba tiesisko attiecību nodibināšanai ar uzņēmumu, kurš tāpat kā SIA "/Nosaukums A/" nodarbojās ar automobiļu apkopi un remontu.

Ņemot vērā minēto, SIA "/Nosaukums A/" ir pamats uzskatīt, ka šādi /pers. B/ pārkāpis 2012.gada 15.maija Darba līgumā paredzētos noteikumus konkurences ierobežojuma ievērošanai.

Darba likuma 84.pants (likuma redakcija uz 8.03.12.-24.07.12) paredz, ka darbinieka un darba devēja vienošanās par darbinieka profesionālās darbības ierobežojumu (konkurences ierobežojums) pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās ir pieļaujama vienīgi tad, ja minētā vienošanās atbilst šādām pazīmēm:

1) tās mērķis ir aizsargāt darba devēju no tādas darbinieka profesionālās darbības, kas var radīt konkurenci darba devēja komercdarbībai;

2) konkurences ierobežojuma termiņš nav ilgāks par diviem gadiem, skaitot no darba tiesisko attiecību izbeigšanās dienas;

3) attiecībā uz visu konkurences ierobežojuma laiku tā paredz darba devēja pienākumu maksāt darbiniekam atbilstošu ikmēneša atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu.

Lietas izskatīšanas laikā noskaidrots, ka 2012.gada 15.maija Darba līgumā iekļautā vienošanās par konkurences ierobežojumu atbilda Darba likuma 84.panta pirmās daļas pazīmēm.

Lietā nav strīda par to, ka /pers. B/ tika veikta ikmēneša atlīdzība par konkurences ierobežojuma ievērošanu un /pers. B/ šos maksājumus bez iebildumiem pieņēma.

Darba likuma 84.panta trešā daļa noteic, ka vienošanās par konkurences ierobežojumu nav spēkā, ciktāl tā atbilstoši konkurences ierobežojuma veidam, apmēram, vietai un laikam, kā arī ņemot vērā darbiniekam izmaksājamo atlīdzību, uzskatāma par netaisnīgu darbinieka turpmākās profesionālās darbības ierobežojumu.

Apelācijas sūdzībā /pers. B/ pilnvarotais pārstāvis, atsaucoties uz Darba likuma 84.pantā paredzētajiem priekšnoteikumiem, lai vienošanās par konkurences ierobežojumu būtu spēkā, Darba likuma 84.panta pirmās daļas 3.punktu un Darba likuma 84.panta trešo daļu, norādījis, ka ikmēneša atlīdzība par konkurences ierobežojumu sākotnēji Ls 10 mēnesī, pēc vienošanās grozījumiem 15 *euro* nav uzskatāma par atbilstošu ikmēneša atlīdzību. Minētā atlīdzība ir 5% un vēlāk mazāk no darba algas.

Tiesas kolēģija noraida minētos iebildumus. Tiesas kolēģija konstatējusi, ka /pers. B/ iebildumi izteikti laikā, kad viņam tiek prasīts atmaksāt kompensāciju un līgumsodu, ievērojot apstākli, ka darbinieks pārkāpis konkurences ierobežojumu.

Lietas izskatīšanas laikā konstatēts, ka puses labprātīgi un atbilstoši pušu gribai vienojušās par konkurences ierobežojumu. Pušu vienošanās iekļauta 2012.gada 15.maija Darba līgumā.

/pers. B/ bez iebildumiem parakstījis Darba līgumu un pieņēmis kompensāciju.

Darba līguma spēkā esības laikā un arī tā grozījumu parakstīšanas brīdī darbinieks nav izteicis darba devējam pretenzijas ne par līgumā paredzēto konkurences ierobežojumu, ne par kompensācijas apmēru.

Ar minēto darbinieks paudis piekrišanu darba devēja paredzētajam konkurences ierobežojumam, kompensācijas izmaksai un tās apmēram.

Lietas izskatīšanas laikā netika norādīts uz to, ka darbinieks nebija informēts par konkurences ierobežojumu. Tāpat darbiniekam nebija šķēršļu prasīt darba devējam saīsināt konkurences ierobežojuma termiņu saskaņā ar 2012.gada 15.maija Darba līguma 3.7. punktu.

/pers. B/ nav norādījis uz to, ka kompensācijas maksājums tika veikts citu iemeslu dēļ. Tāpat, uzturot pretprasību, /pers. B/ nav norādījis uz to, ka viņam izmaksātā kompensācija ir atmaksājama darba devējam. Kā to norādīja SIA "/Nosaukums A/" pārstāvis, tad darbinieka paustais viedoklis ir par to, ka viņš vēlas paturēt kompensāciju par konkurences ierobežojumu un vēlas, lai 2012.gada 15.maija Darba līguma 3.6., 3.7., 3.8., 3.9. punkti, kuri paredz konkurences ierobežojumu, tiktu atzīti par spēkā neesošiem. Šāda darbinieka nostāja nav pieņemama.

Apelācijas sūdzībā atbildētāja pārstāvis atsaucies uz 2011.gada 2.marta Valsts SIA "Latvijas Vēstnesis" portāla lvportāls.lv publikāciju "Konkurences ierobežojums pēc darba attiecību izbeigšanās – vienošanās, nevis pavēle".

Tiesas kolēģijai nav pamata atsaukties uz minēto publikāciju un atzīt, ka darbiniekam izmaksātais kompensācijas apmērs nav samērīgs. Publikācijā apskatīts Eiropas valstīs noteiktais minimālais darbiniekam maksājamais atlīdzības apmērs. Eiropas valstīm, kuras ir attīstītas un ar stabilu ekonomiku ir pieredze, kura var tikt izmantota salīdzināšanai, bet tā nav tieši attiecināma uz izskatāmo jautājumu.

Tiesas kolēģija konstatējusi, ka darbiniekam izmaksājamo mēneša darba samaksu veidoja 200 *Ls* jeb 284,57 *euro*, 320 *euro* un 375 *euro,* bet kompensācijas apmēru 10 *Ls* jeb 14,23 *euro* un 15 *euro*.

/pers. B/ ikmēneša darba samaksa bija pielīdzināta minimālajai darba algai (2014.gada minimālā darba alga bija 320 *euro*), kas darbiniekam bija pieņemams. Minētais norāda uz to, ka arī kompensācija bija samērota ar minimālo darba algu.

Apelācijas sūdzībā atbildētāja pārstāvis atsaucies uz *Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 9.janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-6.* Kurzemes apgabaltiesa spriedumā motivējusi un Augstākās tiesas Senāts, pārbaudot šo motivāciju, nav iebildis, ka darbiniekam izmaksātā atlīdzība 25 latu par konkurences ierobežojumu un vēlāk 70 latu mēnesī nav atbilstoša un taisnīga.

Tiesas kolēģija uzskata, ka izskatāmajā strīdā nav izdarāma atsauce uz minēto Augstākās tiesas Senāta 2008.gada 9.janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-6. Tiesas kolēģija iepazinusies ar spriedumu, secinājusi, ka tas ir gatavots līdzīgā strīdā, kur ir atšķirīgi faktiskie un tiesiskie apstākļi.

Kā norādīts Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un zvērinātu advokāta biroja "BDP Zelmenis &Liberts" 2010.gadā izdotajos Darba likuma komentāros (167-168.lpp.) "atbilstošs atlīdzības apmērs katrā konkrētā gadījumā atšķirsies un nav nosakāmas konkrētas robežas, starp kurām noteiktā atlīdzība būs vai nebūs uzskatāma par atbilstošu. Atlīdzības apmēru var ietekmēt gan noteiktais konkurences ierobežojuma laiks, gan darbinieka ieņemamais amats, darbības joma, situācija tirgū utt."

Lietas izskatīšanas laikā atbildētāja pārstāvis nav nosaucis tiesai kompensācijas apmēru, kāds būtu izmaksājams darbiniekam un būtu samērīgs ar /pers. B/ noteikto konkurences ierobežojumu. Darbinieks nav skaidrojis tiesai apstākļus, kas bija par pamatu viņam izmaksājamās kompensācijas apmēra noteikšanai, proti, ieņemamais amats, situācija tirgū, darba pienākumi vai citi apstākļi.

Pie šādiem apstākļiem tiesas kolēģijai nav pamata izdarīt secinājumu, ka darbiniekam izmaksājamā kompensācija bija nesamērīga un minētā iemesla dēļ Darba līguma 3.6., 3.7., 3.8.,3.9.punkti atzīstami par spēkā neesošiem.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka Satversmes tiesa 2005.gada 17.janvāra spriedumā Nr. 2004-10-01 atzinusi, ka darbinieks ir vājākā un neaizsargātākā puse, kas ir īpaši jāaizsargā. Civillietā Nr. SKC-1940/2014 Augstākās tiesas Senāts atzinis, ka strīdos, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām darbinieks uzskatāms par vājāko pusi, jo tam salīdzinājumā ar darba devēju ir grūtāk pierādīt sava prasījuma pamatotību.

Atbildētājs uzskata, ka šajā lietā nav pamats uzlikt pierādījumu nastu uz atbildētāja kā darbinieka pleciem. Prasītājs nav apstrīdējis faktu, ka tieši viņš ir sastādījis Darba līgumu un nav veicis speciālu līguma izskaidrošanu atbildētājam kā darbiniekam.

Tiesas kolēģija noraida atbildētāja iebildumus. Kā redzams no lietas materiāliem, tad jautājums par konkurences ierobežojumu tika apskatīts ne tikai Darba līgumā, bet arī 2013.gada 14.decembra pušu parakstītajā vienošanā. Minētā vienošanās paredzēja darba devējam maksāt darbiniekam ikmēneša konkurences atlīdzību 15 *euro*. Darbinieks minēto maksājumu bez iebildumiem ir pieņēmis un jautājumus par šo maksājumu veikšanu nav uzdevis. Minētais norāda uz to, ka darbiniekam, noslēdzot Darba līgumu un vienošanos, bija saprotams gan konkurences ierobežojums, gan iemesls, kuru dēļ maksājums tika veikts.

Atbildētāja pārstāvja apgalvojums, ka darba devējs nebija izskaidrojis darbiniekam Darba līguma noteikumus nevar tikt uzskatīts kā pamats prasības noraidīšanai. Minētais apstāklis nav pamats tam, lai vienošanos par konkurences ierobežojumu atzītu par spēkā neesošu.

Lietas izskatīšanas laikā atbildētāja pārstāvis norādīja, ka izskatāmajā lietā samērojamas līdzēju intereses. Prasītājs vēlas aizsargāt komercdarbību un darbinieks, kurš divus gadus nedrīkstēs izmantot dzīves gaitā iegūtās iemaņas un gūt ienākumus.

Kā norādīts iepriekš, tad lietā nav strīda par to, ka darbinieks laikā, kad pastāvēja konkurences ierobežojums nodibināja jaunas darba attiecības ar uzņēmumu, kura nodarbošanās veids ir tāds pats kā prasītāja uzņēmumam. Tāpat nav strīda par to, ka prasītāja darba pienākumi neatšķīrās no darba pienākumiem, kādi tie bija prasītāja uzņēmumā.

Uzņēmumi savā starpā konkurē un šāda darbinieka nodarbināšana var ietekmēt uzņēmuma saimniecisko darbību.

Ņemot vērā minēto prasītājam pastāvēja pamats aizsargāt savu uzņēmumu un vienoties ar darbinieku par konkurences ierobežojumu.

Darbiniekam noteiktais konkurences ierobežojums noteiktu laika posmu liedz viņam strādāt uzņēmumā, kurš konkurē ar prasītāja uzņēmumu. Konkurences ierobežojuma būtība nav liegt darbiniekam strādāt vispār algotu darbu. Kompensācija par konkurences ierobežojumu nav darbiniekam izmaksājamā darba samaksa, bet ir kompensācija jauna darba meklējumiem.

Ņemot vērā minēto, tiesas kolēģijai nav pamata uzskatīt, ka konkurences ierobežojums ir nesamērīgs vai būtiski pasliktinājis atbildētāja Satversmes 106.pantā noteiktās tiesības.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka prasītājam ir jāpierāda, ka atbildētājs ir veicis kādas konkrētas darbības, kas var radīt prasītājam kādu kaitējumu minētās konkurences ietvaros.

Tiesas kolēģija noraida atbildētāja apgalvojumu. Darba likuma 84.panta trešajā daļā (likuma redakcija uz 2012.gada 15.maija Darba līguma noslēgšanas brīdi), kurā tiek izvērtēta vienošanās par konkurences ierobežojumu spēkā esība, nav paredzēts konstatēt konkrētas atbildētāja darbības, kas var radīt kaitējumu prasītajam.

Šādos apstākļos SIA "/Nosaukums A/" prasība par konkurences atlīdzības piedziņu 344,57 *euro* atzīstama kā pamatota un ir apmierināma, bet /pers. B/ pretprasība pret SIA "/Nosaukums A/" par darba līguma atsevišķu punktu atzīšanu par spēkā neesošiem kā nepamatota un noraidāma.

Tiesas kolēģija konstatējusi, ka SIA "/Nosaukums A/" prasība par līgumsoda piedziņu atzīstama kā daļēji pamatota un daļēji apmierināma.

Civillikuma 1716.pants noteic, ka līgumsods ir pamet̄ums, ko kāda persona uzņemas ciest sakarā ar savu saistību neizpildi vispār, nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā).

Civillikuma 1717.pants noteic, ka līgumsoda apmēru noteic līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstoši godīgai darījuma praksei.

Vadoties no Civillikuma 3.panta un ņemot vērā to, ka 2012.gada 15.maija Darba līgumā iekļautā pušu vienošanās par konkurences ierobežojumu ir patstāvīgs līgums pušu saistība par konkurences ierobežojumu prasītājai kopš 2015.gada 9.februāra radās tiesības prasīt līgumsodu civiltiesiskām attiecībām piemērojama Civillikuma 1716., 1717., 1724.[1] pantu redakcijas, kas bija spēkā ar 2014.gada 1.janvāri.

Darba līguma 3.9. punkts paredz, ja darbinieks pārkāpj 3.6. punktā minēto vienošanos par konkurences ierobežojumu, darba devējs ir tiesīgs piedzīt no darbinieka līgumsodu 24 darbinieka ar šo līgumu noteikto darba algu apmērā.

Prasītājs par konkurences tiesību ierobežojuma pārkāpumu aprēķinājis līgumsodu 9000 *euro*. Pamatojoties uz Civillikuma 1., 1717.pantu, prasītājs samazinājis pieprasāmo līgumsodu un to noteicis 3000 *euro.*

Lietas izskatīšanas laikā atbildētājs nav iebildis SIA "/Nosaukums A/" prasībai piedzīt līgumsodu. Atbildētāja pārstāvis vērsis tiesas uzmanību uz to, ka līgumsods ir samazināms līdz saprātīgam apmēram, ņemot vērā, ka prasītājs nav pierādījis faktu, ka, atbildētājam strādājot pie jaunā darba devēja, tiktu nodarīts kāds kaitējums, kurš pat šķietami būtu vērtējams 3000 *euro* apmērā. Norādīts, ka piemērojams Civillikuma 1.pants, 5.panta sestā daļa un Civillikuma 1724.[1] pants.

Līdzīgā lietā *Augstākās tiesas Senāts 2008.gada 4.jūnija spriedumā lietā Nr. SKC-377/2008* norādījis, ka tiesa varētu vērtēt līgumsoda samērīgumu ar konkurences ierobežojuma noteikumiem.

Tiesas kolēģija uzskata, ka prasītāja norādītais līgumsods ir nesamērīgs un tas ir samazināms līdz saprātīgam apmēram atbilstoši Civillikuma 1724.[1] pantam.

Augstākās tiesas Senāts 2012. gada 18. aprīļa spriedumā, lietā Nr. SKC - 126/2012 norādījis, ka atbilstoši šai tiesību normai līgumsoda cietējs var lūgt samazināt pieprasīto līgumsodu līdz saprātīgam apmēram, ja tas ir pārmērīgs, salīdzinot ar neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus. Tas, ka tiesai ir jāvērtē līgumsoda samērīgums un taisnīgums katrā konkrētajā gadījumā saskaņā ar Civillikuma 5.pantā norādīto taisnības apziņu un vispārējiem tiesību principiem, ir atzīts tiesu praksē *(sk., piemēram, Senāta 2005.gada 26.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-48, Senāta 2008.gada 14.maija spriedumu lietā Nr.SKC-212, Senāta 2010.gada 21.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-113).*

Tiesas kolēģija konstatējusi, ka Darba līgums paredz līgumsoda samaksu, ja ir pārkāpta vienošanās par konkurences ierobežojumu. Līgumsoda apmērs noteikts, ņemot vērā darbiniekam izmaksāto darba algu.

Lietas izskatīšanas laikā konstatēts, ka līdzējs ir pieļāvis vienošanās par konkurences ierobežojumu pārkāpumu. Pārkāpums izpaudās tajā, ka darbinieks ierobežojuma pastāvēšanas laikā nodibināja jaunas darba attiecības uzņēmumā, kurš konkurē ar darbinieka iepriekšējo darba vietu. Minētais apstāklis atzīstams par pamatu prasībai piedzīt līgumsodu.

Tiesas kolēģija konstatē, ka līgumsodam ir izteikti sodošs un uz iedzīvošanos orientēts raksturs.

Tiesas kolēģijas secinājumu pamato tas, ka līgumsoda apmērs būtiski pārsniedz konkurences ierobežojuma atlīdzības apmēru. Ir nesamērīgs ar atbildētājam izmaksāto darba algu, kura bija pielīdzināta minimālajai darba algai un kompensācijas apmēram par konkurences ierobežojumu. Turklāt tiesas kolēģija ņem vērā, ka darba līgums paredz maksimālo likumā noteikto ierobežojuma termiņu un darbinieks netika lūdzis prasītājam saīsināt konkurences ierobežojuma termiņu.

Lietas izskatīšanas laikā prasītājs nav norādījis uz konkrētu kaitējumu, kāds radies uzņēmumam, atbildētājam pārkāpjot vienošanos par konkurences ierobežojumu. Tāpat nav papildus norādījis tiesai apstākļus, kur dēļ nosakāms apjomīgs līgumsoda apmērs.

Ņemot vērā minēto, kā arī /pers. B/ pieļauto pārkāpumu, piemērojot Civillikuma 5.pantu, tiesas kolēģija atzīst, ka konkrētajā gadījumā līgumsoda apmērs ir aprobežojams ar līgumsodu divu darbinieku ar Darba līgumu noteikto darba algu apmērā 750 *euro*, kas pēc tiesas ieskata ir samērīgi. Tiesas kolēģija konstatējusi, ka līdzīgā lietā (*sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2008.gada 19.novembra spriedums lietā Nr. C35045806*) tiesa rīkojusies līdzīgi.

Tiesas kolēģija nav konstatējusi pamatu noteikt līgumsoda apmēru saskaņā ar Civillikuma 1716.panta trešo daļu. Tiesas kolēģija konstatējusi, ka līgumsods ir noteikts nevis kā pieaugošs, kas būtu priekšnoteikums Civillikuma 1716.panta trešās daļas piemērošanai un 10 % ierobežojuma noteikšanai, bet gan kā konkrēti noteikta naudas summa, kura nekādu ierobežojumu neparedz.

Ņemot vērā minēto, SIA "/Nosaukums A/" prasība par līgumsoda piedziņu atzīstama kā daļēji pamatota un daļēji apmierināma.

Tiesas kolēģija konstatējusi, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi līgumsoda samērīgumu un atbildētāja pieļauto pārkāpumu atbilstoši tiesu praksē nostiprinātajām atziņām. Tiesa aprobežojusies ar formālu secinājumu, ka prasītājs ir ievērojami samazinājis līgumsoda apmēru un tas ir atbilstošs veiktā pārkāpuma raksturam.

Pie apstākļiem, ka konstatēts pamats prasības par kompensācijas par konkurences ierobežojuma un līgumsoda piedziņu, noraidāma /pers. B/ pretprasība par Darba līguma 3.6., 3.7., 3.8, 3.9. punktu atzīšanu par spēkā neesošu. Prasība izslēdz pretprasības apmierināšanu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.pantu Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājai nosakāmas tiesības par laiku no sprieduma spēkā stāšanās dienas līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos procentus – sešus procentus no simta gadā, no konkurences atlīdzības 344,57 *euro* summas. Saskaņā ar Civillikuma 1765.pantu gadījumā, ja likums nosaka aprēķināt likumiskos procentus, procentu apmērs ir seši procenti no simta gadā.

Civilprocesa likuma 33.panta otrā daļa noteic, ka tiesas izdevumi ir valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 38.panta pirmās daļas 5.punktu kancelejas nodeva maksājama par liecinieku uzaicināšanu.

Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punkts noteic, ka ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu, izsniegšanu saistītie izdevumi.

Civilprocesa likuma 41.panta pirmā daļa noteic, ka pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam – proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

Iesniedzot prasību, SIA "/Nosaukums A/" veikusi valsts nodevas samaksu 368,52 *euro (lietas 10.lapa)* un ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksu 4,70 *euro (lietas 4.lapa)*, bet, iesniedzot prasības precizējumus, arī kancelejas nodevu 4,27 *euro (lietas 50.lapa*).

Par /pers. B/apelācijas sūdzības iesniegšanu tiesā veikta valsts nodevas samaksa 368,52 *euro (lietas 123.lapa)*.

Ņemot vērā apstākli, ka prasība apmierināma daļēji 1094,57 *euro* apmērā, pretprasība noraidāma, bet apelācijas sūdzība apmierināma daļēji, noraidot prasību daļā par līgumsoda 2250 *euro* piedziņu, no /pers. B/ piedzenami SIA "/Nosaukums A/" samaksātie tiesas izdevumi proporcionāli prasības apmierinātajai daļai.

Tādējādi no /pers. B/ par labu SIA "/Nosaukums A/" piedzenama prasītājas samaksātā valsts nodeva par prasības pieteikuma iesniegšanu tiesā 120,62 *euro* (*32,73 % (prasības apmierinātā daļa 1094,57 euro procentos) no prasītājas samaksātās valsts nodevas 368,52 euro)* apmērā, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 1,54 *euro (32,73 % no prasītājas samaksātiem ar lietas izskatīšanu saistītiem izdevumiem 4,70 euro)*, kā arī kancelejas nodeva 1,40 *euro (32,73 % no prasītājas samaksātās kancelejas nodevas 4,27 euro).*

Savukārt no SIA "/Nosaukums A/" par labu atbildētājam piedzenama tā samaksātā valsts nodeva proporcionāli prasības noraidītajai daļai 247,90 *euro (67,27% (prasības noraidītā daļa 2250 euro procentos) no atbildētāja samaksātās valsts nodevas 368,52 euro).*

Ievērojot Civilprocesa likuma 42.pantā ietverto principu, no prasītājas valsts labā piedzenami arī iepriekš nesamaksātie tiesas izdevumi – ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, tas ir, ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu saistītie izdevumi.

Saskaņā ar uzziņu par ar lietas izskatīšanu saistītajiem izdevumiem civillietā *(lietas 2.lapa)* ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus, tas ir, ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu, izsniegšanu saistītie izdevumi kopā veido 8,58 *euro*.

Tādējādi no prasītājas valsts ienākumos piedzenami iepriekš nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi proporcionāli prasījuma noraidītājai daļai apelācijas instances tiesā 2,61 *euro* apmērā *(67,27 % (noraidītā prasījuma daļa procentos) no nesamaksātajiem ar lietas izskatīšanu saistītiem izdevumiem 3,88 euro (kopējie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 8,58 euro, atņemot prasītājas samaksātos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 euro))*.

Ievērojot apstākli, ka atbildētājs pie pretprasības iesniegšanas tiesā saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 1.punktu atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, pārējos, iepriekš nesamaksātos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus uzņemas valsts.

Atbildētāja pārstāvis pieteicis lūgumu par ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzināšanu. No lietas materiāliem izriet, ka atbildētājam radušies ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta palīdzības samaksai kopā 1482,25 *euro*.

Kārtību un apmēru, kādā atlīdzināmi ar lietas vešanu saistītie izdevumi, reglamentē Civilprocesa likuma 44.pants.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta otrajai daļai ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespiež no atbildētāja par labu prasītājam, ja viņa prasījums ir apmierināts pilnīgi vai daļēji, kā arī tad, ja prasītājs neuztur savus prasījumus sakarā ar to, ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas labprātīgi apmierinājis.

Turpretim atbildētāja tiesības saņemt ar lietas vešanu saistīto izdevumu atlīdzinājumu no prasītāja paredz minētā panta trešā daļa, kas noteic: „ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam".

No minētajām tiesību normām izriet, ka ar lietas vešanu saistītie izdevumi piespriežami no puses, kura prāvu zaudējusi.

Proti, kā atzīts juridiskajā literatūrā un tiesu praksē, ar lietas vešanu saistītos izdevumus atlīdzina tādā pašā kārtībā kā tiesas izdevumus (Civilprocesa likuma 41.pants). Tāpēc puses pēc vispārējiem noteikumiem nevar būt atbrīvotas no šo izdevumu atlīdzināšanas, ja tiesas spriedums lietā nav viņām labvēlīgs *(sk. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28.nodaļa) Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2011, 140.lpp.; Senāta Civillietu departamenta 2010.gada 10.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-625, 2011.gada 6.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-143, 2012.gada 27.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-412, 2013.gada 14.novembra spriedumu lietā Nr.SKC1639)*.

Kā atzinis Augstākās tiesas Senāts 2013.gada 28.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-1770, atbildētājs nevar prasīt tiesu pārnest izdevumus advokāta palīdzības samaksai uz prasītāju gadījumos, ja tiesa daļēji apmierinājusi prasību un piedzinusi kaut vai naudas izteiksmē pavisam niecīgu summu. Prasības daļēja apmierināšana apstiprina to, ka atbildētājs ir aizskāris prasītāja civilās tiesības un viņa vēršanās tiesā ir bijusi pamatota. Tas nozīmē, ka atbildētājs var lūgt atlīdzināt prasītājam ar lietas vešanu saistītos izdevumus tikai tad, ja prasība ir noraidīta.

Šāds viedoklis pausts arī Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 15.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-370/2016.

Ņemot vērā apstākli, ka prasība apmierināma daļēji, bet pretprasība noraidāma pilnībā, atbildētāja samaksātie ar lietas vešanu saistītie izdevumi nav atlīdzināmi.

Civilprocesa likuma 204.[1] panta pirmā daļa noteic, ka, taisot spriedumu par naudas summas piedziņu, par mantas atdošanu natūrā, par personu un mantas izlikšanu no telpām un par tiesāšanās izdevumu piedziņu, tiesa nosaka termiņu sprieduma labprātīgai izpildei, izņemot gadījumus, kad spriedums izpildāms nekavējoties. Un minētā panta otrā daļa noteic, ka sprieduma labprātīgas izpildes termiņš nedrīkst būt garāks par 10 dienām no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Tiesas kolēģija atzīst, ka atbildētājām nosakāms sprieduma labprātīgas izpildes termiņš 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 41., 42., 44., 97., 193., 204.[1], 430., 432., 434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

apmierināt daļēji SIA "/Nosaukums A/" prasību pret /pers. B/ par konkurences atlīdzības un līgumsoda piedziņu.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, par labu SIA "/Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, konkurences atlīdzību 344,57 *euro*, līgumsodu 750 *euro*, valsts nodevu 120,62 *euro*, kancelejas nodevu 1,40 *euro*, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,54 *euro*, kopā 1218,13 *euro*.

Samaksa veicama SIA "/Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, norēķinu kontā AS "Swedbank" /konta numurs/.

Noteikt SIA "/Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, tiesības par laiku no sprieduma spēkā stāšanās dienas līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, likumiskos 6% (sešus procentus) gadā no konkurences atlīdzības summas 344,57 *euro*.

Noraidīt SIA "/Nosaukums A/" prasību pret /pers. B/ par līgumsoda 2250 *euro* piedziņu.

Noraidīt /pers. B/ pretprasību pret SIA "/Nosaukums A/" par darba līguma atsevišķu punktu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Piedzīt no SIA "/Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, par labu /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts nodevu 247,90 *euro*.

Piedzīt no SIA "/Nosaukums A/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 2,61 *euro*.

Ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu samaksa valstij veicama sekojošā kontā, norādot šādus rekvizītus: saņēmējs Tiesu administrācija, konta numurs LV51TREL2190458019000, NMR 90001672316, saņēmēja banka Valsts kase, kods TRELLV22, iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kā arī dati lietas identificēšanai (prasītāja vārds un uzvārds, ja prasītājs ir fiziska persona, vai juridiskas personas nosaukums).

Noteikt SIA "/Nosaukums A/" un /pers. B/ sprieduma labprātīgas izpildes termiņu – 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Izskaidrot, ka šajā termiņā Rīgas apgabaltiesā iesniedzami dokumenti, kas apstiprina tiesas izdevumu samaksu valstij.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Senāta Civillietu departamentā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma pieejamības dienas Rīgas apgabaltiesas kancelejā, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā un samaksājot drošības naudu.

Sprieduma pieejamības diena kancelejā – 2019.gada 15.aprīlis.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja M.Ābele
Tiesnese G.Ozoliņa